

# VOJENSKO - POLITICKÁ ČÁST

## POLITICKÉ ZAJIŠTĚNÍ ÚTOČNÉHO BOJE V HORÁCH

Plukovník Josef Škop a major Čestmír Berka

Ve Veliké vlastenecké válce bojovaly v horách často celé svazky a někdy i svazy. V současné době by již tak dost obtížné podmínky boje v horském terénu byly ještě ztíženy možností použití atomových zbraní nepřítelem, i když horský terén omezuje do jisté míry dosah účinků atomových úderů a často poskytuje hojně míst chránících proti nim.

K úspěšnému vedení boje a k politické práci za těchto podmínek je třeba osvojit si nejen praktické zvyklosti v používání zbraní a řízení boje, ale též formy, metody a organizaci stranickopolitické práce.

Všeobecné zásady platné pro politické zajištění útočného boje v normálních podmínkách platí i pro útočný boj v horách. Ale protože útočný boj v horách má nadto významné charakteristické zvláštnosti, musí nutně mít i politická práce své charakteristické znaky. Horský terén tak vtiskuje zvláštní ráz nejenom způsobu útočného boje, ale i způsobu řízení a uskutečňování politické práce.

Použití atomových zbraní nepřítelem, který je v obraně, lze předpokládat především na směrech našeho hlavního úderu v horských průsmycích, v úžlabinách a v soutěskách, v nichž nepřítel zjistí větší seskupení našich vojsk. I za použití atomových zbraní vtiskuje horský terén boji zvláštní charakteristické rysy. Okruh účinků výbušných atomových zbraní: tlaková vlna, radioaktivní záření, tepelné a světelné záření bude zvlněným terénem značně deformován. V prostoru omezeném horskými stěnami budou účinky atomového výbuchu intenzivnější. Na neporostlých stěnách způsobí kamenité laviny, které budou ohrožovat naše jednotky v údolí závaly. Radioaktivní prach se bude houževnatěji udržovat v údolí, zvláště tehdy, kdy jej nebudou moci odvanout větry vanoucí kolmo z průběhu údolí. Tato okolnost povede nepřítele k rozsáhlému použití prchavých i trvalých otravných látek nejen na naše zálohy, ale i na první sledy.

Stejně důvody povedou k plnému využití bojových radioaktivních látek, které budou poměrně stále působit v tom případě, kdy vítr nebude moci zamožené ovzduší odvanout. Z těchto důvodů bude důležité v takových místech provádět intenzivnější chemický a radiační průzkum. Političtí pracovníci tu budou muset zaměřit svou činnost k zvýšení bdělosti u všech jednotek co se týče protiatomových a protichemických opatření, zvláště proto, že se v boji v horách útočícím jednotkám, majícím iniciativu, otvírají velké možnosti protipatření k zabránění použití atomových zbraní obráncem, neboť možnost použití atomových zbraní je právě v horách omezen na malý počet prostorů, které můžeme poměrně s velkou pravděpodobností určit. A tato okolnost znovu potvrzuje jednak nutnost přímé součinnosti politických orgánů s orgány velitelskými, jednak nutnost houževnatějšího provádění politické práce.

Horský terén často rozděluje boj jednotek v samostatné útočné směry, ztěžuje součinnost a spojení mezi nimi. Úkolem politické práce ve štábech a u bojujících jednotek proto bude zajistit, aby se horské pod-

mínky neprojevily zhoubně ve výsledku boje. Polní řád (sbor, divise) praví, že hlavním druhem útočné činnosti v horském a zalesněném terénu je průlom nepřátelské obrany podél cest nebo údolím, spojený s obchvatem nebo obejítím přes hory. To žádá na politických pracovnících, aby se soustředili na soustavnou výchovu aktivního, iniciativního a odvážného, úporného bojovníka a velitele na všech velitelských stupních.

Bedřich Engels ve své stati »Horská válka« hovoří takto o způsobu vedení boje v horách: »...možnost obejít nepřítele více než vyrovnává sílu obranných posic, na které útočit čelně bylo by často úplným šilestvím. Střežit všechny cesty, po nichž posice může být obcházena, znamenalo by pro bránící se stranu takové rozptýlení sil, že by byla neprodlená porážka jistá. V nejlepším případě mohou být pouze pozorovány a odráženy obchvatu musí záviset na rozumném využití záloh a na síle úsudku i rychlosti velitelů jednotlivých oddílů; a přece má-li z tří nebo čtyř obcházejících kolon jen jedna úspěch, ocitá se bránící se strana v tak těžké situaci, jako kdyby měly úspěch všechny. Se strategického hlediska má tedy útok v horské válce rozhodně převahu nad obranou.«

Z těchto hlubokých Engelsových myšlenek o horské válce, z nichž nic nezastaralo, vyplývá, že nic nemůže být pro boj v horách zhoubnější než pasivní bojovník a velitel. Uskutečnění této vysoké aktivity ve způsobu vedení boje bude záviset především na důkladné politické přípravě. Musí se zaměřit k výchově těchto vojenských ctností:

- rozhodnosti a úpornosti,
- rozumné tvůrčí iniciativy a promyšlenosti,
- předvídání vývoje boje,
- předvídání a odhalování činnosti a protipatření nepřítele,
- odvahy k rozumnému riskování.

Politický pracovník musí přivést každého velitele na všech stupních i jednotlivého bojovníka k poznání, že vítězství závisí na vysoce aktivním, smělém a úporném boji, na stálém obchvacování a obklíčování nepřítele a jeho ničení po částech.

Ale horský terén ovšem naproti tomu předpokládá i možnost vlastního obklíčení nepřítelem.

S tohoto hlediska pak politická práce bude připravovat jednotky na takovou možnost a názorně jim ukáže, že je možno v horách lépe než v jiných podmínkách bojovat v obklíčení a poutat jednotky nepřítele tak dlouho, až bude našimi zálohami obklíčen a zničen.

Způsob vedení boje v horách za soudobých podmínek více než kdy jindy žádá důrazně konkrétní vedení politické práce. Její těžiště bude v průběhu boje u vlastních bojujících jednotek. Tak jako se decentralisují pro vedení boje posilové dělostřelecké, ženijní, spojovací prostředky a prostředky protiatomové ochrany, je nutné decentralisovat i orgány a prostředky stranickopolitické práce. Jenom takováto decentralisace může zabezpečit požadovanou konkrétnost politické práce.

Podle vývoje boje je pak třeba mít odvalu k tomu, přenechat rozhodující iniciativu nižším politickým pracovníkům a orgánům v jednotkách bojujících na samostatných útočných směrech. Takováto situace bude vždycky zkouškou plánovitosti a organisovanosti, iniciativy, aktivity při volbě metod, forem a prostředků stranickopolitické práce.

I když zdůrazňujeme právě v tomto údobí rozvíjení vlastního boje v hloubce nepřátelské obrany nutnost smělé iniciativy ve vedení stra-

nickopolitické práce, přece jen tato iniciativnost vcelku nesmí být nikdy živelná, nýbrž musí ve všech jednotkách a ve všech údobích boje směřovat k zabezpečení aktivity boje a k splnění hlavního úkolu střeleckého sboru.

Jak zajišťovat jednotné řízení stranickopolitické práce při decentralisovanosti boje v jeho vlastním průběhu?

Jednotné řízení stranickopolitické práce je třeba zabezpečovat již v přípravném období, v němž budou političtí pracovníci v těsné spolupráci s velitelem a štábem na všech velitelských stupních tvůrčím způsobem předvídat okolnosti, které by mohly v průběhu vlastního boje ohrožovat a narušovat jednotnost velení a řízení stranickopolitické práce. Politický pracovník se pak v tomto smyslu soustředí na podrobnou, vyčerpávající, ale při tom konkrétní přípravu podřízených politických pracovníků pro nastávající boj formou informací, instrukcí, besed, školení atd.

Zvláště pro útočný boj v horách a pro jeho politické zabezpečení je charakteristické to, že zatím co v přípravném období může být volně využito všech forem stranickopolitické práce (tisku, názorné agitace, školení, přednášek, aktivů, schůzí a p.), sám průběh boje nám obvykle znemožní využívat většiny těchto forem a prostředků. Obvykle budeme nuceni používat omezených forem a prostředků, jako je především individuální působení politických pracovníků, stranických a mládežnických funkcionářů. Osobní příklad bude pak rozhodujícím prostředkem stranickopolitické práce. Právě pro tuto omezenost prostředků je na politických pracovnících, aby vedli stranické a mládežnické organizace k nejvšestrannějšímu využívání těch prostředků, které jsou po ruce.

Právě proto, že musíme zabezpečovat konkrétnost politické práce decentralisováním politických orgánů a prostředků, úloha plánu a plánovitosti vystupuje v této formě boje v daleko významnější úloze než v jiných formách boje.

Překonávání velkých horských výšek při výstupech pěšky často s nutností přenášet těžká břemena a pomáhat často i lidskou silou při přesunu bojových prostředků, to vše velmi vyčerpává síly bojovníků v mnohem větší míře než v obvyklých podmínkách boje.

Pro politické orgány a politické pracovníky z toho vyplývá, aby pozorně sledovali stupeň únavy bojovníků, míru jejich bojovosti a podávali pravdivé, věcné a nepřepjaté informace velitelům, aby velitelé mohli reálně hospodřit s využíváním lidské síly, neboť nebude mít cenu, jestliže jednotka dospěje k plnění rozhodujícího bojového úkolu fyzicky vyčerpaná a nebude mít sil k jeho splnění.

Možnost zranění v horském terénu je daleko větší a jeví se jinak než v obvyklých podmínkách. Kamenité závaly, laviny, pády stromů, možnost fraktur a vyvrtnutí údů při překonávání obtížného terénu, odražené rotující střepiny a střely od kolmých horských stěn a úlomky skal jsou stálým nebezpečím pro život bojovníka. Také na tyto okolnosti musí politický pracovník pamatovat ve stranickopolitické práci.

Velké rozdíly teploty, ve dne velká vedra a v noci mrazy, žádají na politickém pracovníkovi, aby bděl nad materiálním zabezpečením jednotek také v tomto směru.

Je tu ještě jedna okolnost, která bude v horách klást velké požadavky na vojska. V horském terénu bude zpravidla malá rozpojitelnost půdy, která bude většinou skalnatá. Ve výchozím položení ke zteči bu-

dou muset vojska protiatomové úkryty často budovat ve skále, což bude vyžadovat od bojovníků velké pracovní vypětí, obětavost a iniciativu. Politická práce bude se muset zaměřovat na výchovu k houževnatosti a vytrvalosti. Zvláště stranické a mládežnické organizace budou muset v tomto směru sehrát velkou úlohu.

Úkolem politických orgánů na štábech všech stupňů bude dbát na uskutečňování plynulé práce štábů, odstraňovat všechny nepříznivé momenty, které by ji mohly rušit. Důležitý úkol politického aparátu ve štábu tkví potom v tom, aby štábní pracovníci dokázali pružně změnit formy a prostředky své práce, aby dokázali marxisticky vycházet ze zvláštností konkrétní situace boje v horách a nepřenášeli pasivně a formálně zásady naučené v obyčejných podmínkách boje do těchto zvláštních podmínek. Zabezpečení a kontrola plnění rozkazů velitelů jsou stejně důležité jako v obyčejných podmínkách, ale pro rychlý spád boje a velmi proměňující se situace je potřeba, aby se političtí pracovníci zaměřovali na neprodlené plnění rozkazů. Nepřehlednost, častá pokrytost horského terénu umožňuje dobře utajené manévry sil a prostředků a je na politických pracovnících, aby měli velitele k plnému a tvůrčímu využívání těchto vlastností horského terénu.

Zvláštnosti boje v horách, které si vyžadují určitých fyzických a morálně politických kvalit bojovníků a zároveň i velitelů, o nichž jsme hovořili, staví stranickopolitické orgány před důležitý a odpovědný úkol podat neskreslené a hodnověrné politické kádrové informace a charakteristiky velitelům pro správné rozmístění a využití všech pracovníků štábu, velitelů a politických pracovníků při plnění konkrétního bojového úkolu — útočného boje v horách.

Na politických pracovnících a orgánech všech velitelských stupňů leží těžiště zabezpečení součinnosti civilního obyvatelstva s bojujícími jednotkami. Takováto spolupráce je nesmírně důležitá. Umožňuje vlastním jednotkám rychle se orientovat v neznámém terénu, odhalovat a využívat nepříteli neznámých skrytých stezek a cest k obejití a napadení nepřítele z boku a z týlu. Využívání civilního obyvatelstva musí být co nejvšestrannější, na př. při podpoře partyzánského boje, při sladění akcí partyzánských skupin s bojovou činností vojsk, při opravě a udržování horských cest, při dopravě ženijních prostředků, munice, zásob a při přesunu raněných.

Politické orgány, stranické a mládežnické organizace musí být věrnými pomocníky svých velitelů při upevňování vojenské kázně a musí zaměřit svou činnost hlavně na neustálé upevňování autority velitelů za těžkých podmínek velení v horských podmínkách, na zajištění příkladnosti všech komunistů a mládežníků, na propagaci požadavků příslušných řádů, na trvalou péči o materiální potřeby vojáků, na sledování nálad, v kterých se budou odrážet důsledky obtížných podmínek bojové činnosti. Zvláště při provedení atomového úderu nepřítelem bude třeba věnovat velkou pozornost otázkám udržení vytrvalosti, houževnatosti, organizovanosti a kázně. Tu bude důležité, jak budou umět političtí pracovníci využívat úspěšného použití vlastních atomových zbraní k pozvednutí morálního ducha vojsk a nadchnout je k rozvinutí úspěchu vzápětí za atomovým úderem.

Velmi důležitá bude politická práce s vyčleněnými jednotkami, které mají ovládnout čáry a jednotlivé objekty v hloubce obrany. Při boji v horách musí političtí pracovníci v každém případě zabezpečovat udržení

ni tempa, útoku, aby nebylo umožněno nepříteli organisovat úpornou obranu na mezilehlých postaveních, čímž by se zpomalil náš postup a zvýšily naše ztráty v boji. Političtí pracovníci musí při plánování politické práce vycházet z těchto zásad:

- útočný boj v horách je jeden z nejtěžších druhů boje a proto je nutno hledat nejúčinnější formy a metody stranickopolitické práce odpovídající těmto těžkým podmínkám boje,
- při útočném boji v horách se jeví nutnost důkladné plánovité přípravy politického zabezpečení v přípravném období,
- při zajištění politické práce na štábech je třeba mít na paměti, že je třeba neustále zajišťovat manévr a narůstání sil z hloubky s tím, že úspěch útoku záleží v zajištění jeho vysokého tempa, rychlého rozdělení a zničení nepřítele po částech,
- předem připravit stranickopolitické orgány na samostatnou politickou práci u útvarů a jednotek bojujících na jednotlivých směrech.

Soudobý boj v horách zvyšuje požadavky na bojové a morální vlastnosti vojsk, na kvalitu bojové a politické přípravy, na organisaci součinnosti a na tělesnou vytrvalost vojsk. Proto je třeba již v míru v politické práci položit těžiště práce na zajišťování vysoké úrovně bojového výcviku, což přinese kladné výsledky v boji zvláště za složitých a těžkých podmínek boje v horách za použití atomových zbraní.